

Левенець О.Ю.

Прислівники українських східнословобожанських та суміжних російських говірок у зіставному аспекті (українсько-російські паралелі)

Левенець Оксана Юріївна, аспірант
кафедра української філології та загального мовознавства
ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, м. Луганськ, Україна

Анотація. У статті здійснено зіставний аналіз прислівникової лексики українських східнословобожанських говірок та говірок російської мови. Окреслено відповідність семантичних паралелей та варіативність у значеннях, з'ясовано відмінності на різних структурних мовних рівнях. Виявлено спільні та специфічні діалектні утворення в межах тематичних груп на основі лексичних, словотвірних, семантичних та акцентуаційних зв'язків фіксованих адвербів.

Ключові слова: Адверб, гетерогенні варіанти прислівників, інтерференція, локально вживані явища.

Будь-яка мова позначена модифікаційними властивостями. Тому, по-перше, у її складі можна виявити такі риси, що властиві всім або більшості мов (універсальні), по-друге, такі, що характерні тільки для певної групи мов (типологічні), по-третє, такі, що вживані лише в певній мові (індивідуальні). Виокремити такі ознаки мов можна шляхом їх порівняння (зіставлення). Отже, наразі зросла увага дослідників до зіставлення лексики суміжних чи споріднених говірок або мов. Зіставний аспект вивчення прислівників пов'язаний з труднощами класифікації і систематизації адвербів. Нашу увагу привернули прислівники, які функціонують в українських східнословобожанських та суміжних російських говірках, що мають специфічне чи таке ж значення, як і в літературній мові.

Розгляд прислівників української мови і їх російськомовних корелятивів у зіставному аспекті має не лише наукове значення, а й вирішує прагматичні завдання.

У статті виявлено лексичні, семантичні, акцентуаційні, словотвірні паралелі українських східнословобожанських і російських говірок, спостережено варіювання значення прислівників, з'ясовано спільне і відмінне у їхній структурі.

Вивчення українських східнословобожанських говірок описано всебічно й різнопланово у розвідках К. Глуховцевої, В. Леснової, І. Магрицької, І. Ніколаєнко, Г. Скорофатової, Г. Барілової, О. Верховод [1, с. 17]. Як зауважує К. Глуховцева, східнословобожанські говірки постали на основі полтавських, подільських, східнополіських і центральнословобожанських говірок [2], що зумовлює гетерогенність структури новостворених говірок, які, до того ж, межують з говірками російської мови, що не могло не позначитися на складі лексики, особливостях звукової та морфемної структури лексем.

Прислівникова лексика вже була предметом поглибленого розгляду українських науковців (Ю. Громик вивчив західнополіські говірки [Громик, 1999], М. Делюсто – степові [Делюсто, 2010], О. Брошняк (Пискач) – говірки Закарпаття [Брошняк, 1996]) і російських учених (О. Глущенко описано архангельські говірки [Глущенко, 2001], О. Бочкарьовою – донські [Бочкарьова, 2008]). Проте опис діалектної прислівникової лексики, особливо щодо міжговіркових відмінностей та лексико-семантичних паралелей, ще тільки розпочато, що зумовлює актуальність нашої статті.

Мета розвідки полягає у виявленні українсько-російських паралелей на прикладі різних лексико-семантичних груп прислівникової лексики українських східнословобожанських говірок. Завдання – зафіксувати номени, запозичені з російської мови; визначити спільні та відмінні риси у функціонуванні прислівників зіставлюваних говірок. Джерельною базою дослідження слугують власні записи, здійснені протягом 2011 – 2013 р.р. (див. список обстежених н.п.), збірник сучасних діалектних текстів українських східнословобожанських говірок: за ред. К.Д. Глуховцевої (2011); Словник українських східнословобожанських говірок (2002); етнографічна розвідка „Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии: Очерки по этнографии края” за загальною редакцією В. Іванова (1898); Словарь русских народных говоров (1965 – 2007) та Російсько-український словник за заг. ред. С.І. Головащука (1969).

Аналіз прислівникової лексики засвідчує, що в українських східнословобожанських та суміжних російських говірках можна виділити спільний пласт прислівників, який в літературній українській мові не функціонує, а також такі прислівники, що увійшли в літературний ужиток в українській мові, але в російській мові не стали літературною нормою.

Виявлені адверби об'єднують у кілька груп відповідно до семантики і фонематичної структури маніфестантів.

В аналізованому матеріалі передусім звертають на себе увагу репрезентанти, які при спільній семантиці не мають відмінностей у структурі. Виявлені адверби засвідчують про активні процеси інтерференції, у них відбито вплив російських говірок на українські або навпаки:

<> *от'д'ел'но* ‘окремо’ [СУСГ, с. 154] – *отдельно* ‘окремо, відрубно’ [РУС II, с. 303] (*а д'рож'і / тоже от'д'ел'но* // (Новоник.));

<> *д'важди* ‘двічі’ [СУСГ, с. 64] – *дважди* ‘двічі’ [СРНГ: 7, с. 281], *дваждь* ‘двічі’ [СРНГ: 7, с. 281];

<> *'ден:о* ‘щодня’, ‘протягом дня’ (*возмы соби нишныци, ныспывци, шо ны сплять денно и ношно, я их изсылаю на очерета и на болота* [Харк.зб, с. 36]) – *денно* ‘щоденно’ або ‘протягом дня’ [СРНГ: 7, с. 352];

<> *дн'ом* ‘вдень’ – *днем* ‘удень’ [РУС I, с. 294] (*то'д'і ж т'кали / і д'н'ом / і 'ноч':у / і ви'ши'вали / кагд'нец' не" так йак при о'ц'її 'лам'п'ї* // [УСГ, с. 108]);

◇ **добротно** ‘добротно’ – **добротно** ‘добротно’ [РУС I, с. 296] (*уциц: а он ў мене ста’ран:о / доб’ротно / ш’видко ўсе пон’імае // (Вівч.)*);

◇ **долго** ‘тривалий час’ – **долго** ‘довго, тривалий час’ [РУС I, с. 305] (*та’ку кра’с’іву / син’у ў ц’в’іточки / то’д’і мод’ні ў нас ў Бі’ло’волоц’к’і були / так іа’ долго не мо’гла на’радувац’: а то’ красо’тої // [УСГ, с. 16]*);

◇ **медл’ит’ел’но** ‘повільно, без прискорення’ – **медлительно** ‘повільно’ [РУС I, с. 661] (*го’род не’ре-з’і’мує і ве’с’ноу мо’жно за’сажува’т / а су’с’іди то’д’і за’видуй’т / во’но ж на го’род’і рос’те ўсе го’жо / а ў них ме’дл’ит’ел’но // (Вівч.)*);

◇ **много** ‘багато’ – **много** ‘багато’ [СРНГ: 18, с. 186] (*йа’йечок мно’го не’л’з’а бі’т / во’ни са’жають / т’есто / так / нор’мал’но шоб було / марга’ринчик хара’шо / сме’танка // (Новоник.)*);

◇ **нежел’ат’ел’но** ‘небажано’ – **нежелательно** ‘небажано’ [РУС II, с. 107] (*ту’да са’мому не-же’лат’ел’но хо’дит’ / о’соб’ен:о да’леко за’ходит’ // (Вівч.)*);

◇ **досрочно** ‘до певного строку’ – **досрочно** ‘дос-троково’ [РУС I, с. 316] (*ко’ли по’ч’аўс’а жиз’н’ / Ти-мо’ф’іа і Афа’наса заб’рали в’ ар’м’ію / о’ни не’ у’ч’астували / не’ ў коле’кти’в’і за’ц’іі / во’ни слу’жили дос’роч’но // [УСГ, с. 417]*);

◇ **ранесен’ко** ‘у дуже ранній час’ (вона буде ране-сенько... куваты, мене молодую розбуджаты [Харк.зб, с. 136]) – **ранесенько** ‘дуже рано’ [СРНГ: 34, с. 99].

У другу групу об’єднано прислівники, що мають однакове значення, але відрізняються окремими фонетичними рисами.

Тісні й постійні контакти представників різних діалектів приводять до послаблення протиставлення співвідносних явищ. Для українських східнословобожанських говірок і суміжних з ними російських при-таманні незначні відмінні риси слововживання, вимови голосних або приголосних фонем тощо. Подібні структурні варіації у говірках зумовлені різного характеру внутрішніми причинами постійних міждіалектних функціонувань. Зокрема, відмінності вимови прислівників **коўзко** ‘слизько’ та **кользко** ‘слизько’ [СРНГ: 14, с. 212] пов’язані з фонетичними рисами цих двох мов. Хоч лексеми мають однакову семантику, але відрізняються опозицією фонем /в/: /л’/. Губний приголосний [в], як і в літературній мові, має фолологічну самостійність, його вимовляють твердо, на відміну від [л’], що може в однозвучних в українській і російській мовах замінюватися на [в], як-от: *воўк – волк*.

Прислівник **ношно** зі значенням ‘усю ніч’ (*возмы соби нишныци, ныспывци, шо ны сплять денно и ношно, я ихъ изсылаю на очерета и на болота [Харк.зб, с. 36]*) у російській мові має відповідник **ночно** ‘нічною, протягом усієї ночі’ [СРНГ: 21, с. 316], а також **нощно** ‘усю ніч’ [СРНГ: 21, с. 307]. У цих лексемах виявлена опозиція /ш/: /ч/: /шч/. Передньоязиковий твердий приголосний [ш] у східнословобожанських говірках чітко протиставлений м’якому [ч], тоді як у російських говірках, як і в російській літературній мові, у цій лексемі функціонує звук [ч].

Своєрідність лексичного складу прислівників у говірках зводиться до спільності їхньої етимології. Зок-

рема, прислівники **з’р’аз’ко**, **з’р’азно** ‘сиро, багато грязі, бруду, брудно’ (*на кораб’л’і по’ноч’і пли’в’ли було йак-не-йак прохо’дно / а от ў Красно’воц’к’е було насто’йащ’е пе’кло: в’ітр’ано / спе’отно / а йак з’р’азно // (Староб.)*) за значенням співвідносні з номеном **грязко** ‘сиро, багато грязі’ (*на улице-то грязко идти [СРНГ: 7, с. 189]*). Варіативність діалектного мовлення є однією з головних рис живого мовлення. Пари **з’р’аз’ко** – **з’р’азко** демонструють опозиції /з’/: /з/ та /н/: /к/ (**з’р’азно** – **з’р’азко**). Передньоязикові [з’] та [з] корелюють між собою за твердістю-м’якістю. Окремі опозиційні звуковияви може мати приголосний задньоязиковий [к] до твердого носового передньоязикового [н].

Підвищена варіантність зумовлена в говірках зазвичай результатом втрати етимологічного зв’язку з похідним, у результаті чого лексема втрачає свою стійкість і набуває нових форм у діалектному мовленні, “не залишаючи письмової традиції” [4, с. 62]. І хоча виникнення фонематичних варіантів залежить від індивідуальних причин, усі вони – наслідок дії загальних тенденцій. У східнословобожанських говірках адверб **с’одн’і** ‘тепер, зараз; у нинішній день’ (*ну кон’ечно та’кой мо’ди йак с’одн’і не’ було // (Кузем.)*) має відповідник у російських народних говірках – **днесь** ‘нині, сьогодні’ [СРНГ: 8, с. 71]. У цьому випадку репрезентанти мають спільний корінь: в українській мові, як і в російській *сегодня*, лексема **с’одн’а** – результат стягнення др. *сего дъне* ‘цього дня’. Найменування сформовано із вказівного займенника *сь* ‘цей’ та іменника *дънь* ‘день’ [5 V, с. 493], у російській мові *днесь*, укр. *днес*, др.-русс. *дъньсь* похідне від іменника *день* і *сей* [6 I, с. 498, 519]. Тому, ймовірно, відмінності фонетичної структури лексем пов’язані з подальшими змінами основ прислівників: для української мови характерне стягнення й редукція одного зі складів.

Лексико-словотвірна варіантність пов’язана з утворенням прислівників одного кореня відмінними словотвірними афіксами: адверб **крад’ко’ма** ‘тихенько’, ‘непомітно для інших, нишком’ (*р’іч’ка ж да’леко од нас / і мати ме’не не пускала / бо бой’алас’а / а йа крад’ко’ма хо’дила // [УСГ, с. 14]*) співвідносний з прислівниками **крадко**, **крадком**, **крадкома**, **крадько’ма** ‘таємно, приховуючи’ [СРНГ: 15, с. 160,161], **покрадом** ‘таємно’ [СРНГ: 29, с. 5]. У цьому випадку більшість однокореневих репрезентантів російської та української мов мають різну словотворчу структуру. Спільний корінь **-крадк-** позначений опозицією /д’/: /д’/, крім того, прислівники мають відмінні суфікси **-ом (-ома)**, **-о** (*крадком*, *крадко*, *крадькома*) та префікс **по-** (*покрадом*).

Адверб **бі’ц’ем** ‘швидко пересуватися на ногах’ (*і йа о’то до су’с’ідки бі’ц’ем // (Шахове)*) співвідносний з російським **бежко** ‘швидко, скоро (зазвичай про ходу, біг коня та ін тварин)’ [СРНГ: 2, с. 180]. Аналізовані адверби відрізняються словотвірною будовою, властивою говіркам. Опозиція приголосних /з’/: /ж/ та голосних /і/: /е/ у корені слова. Фарингальний [з’] в українських східнословобожанських говірках протиставлений передньоязиковому приголосному [ж] у російських говірках. Відмінність маніфестантів полягає у кінцевих суфіксах **-ем** / **-ко**. Прислівники **бі’ц’ем** –

бежко відрізняються обсягом семантичного значення, його спеціалізацією в російських говірках (прислівник уживаний в наративах про тварин), тоді як в українських говірках помічено більш загальну семантику.

Повна відповідність значення характерна для прислівників *кос'аком* 'навскоси' [УСГ] та *косиком* 'навскоси' [СРНГ: 15, с. 50], які мають специфічну для аналізованих мов фонологічну структуру.

При утворенні форм прислівників, характерних для дитячого мовлення, в українській та російській мовах помічено спільні тенденції використання одного кореня, подібність способів творення: *'д'уд'і, 'д'уд'ки, 'д'уд'а* 'холодно' (іноді *'з'уз'ко* (дитяче) 'холодно' (*'н'аа/ на 'вор'і 'з'уз'ко / 'д'уд'і* // [Уляна]) та *дюдя* (дитяче) 'холодно' [СРНГ: 8, с. 301].

У східнословобожанському континуумі репрезентовано демінутивні форми прислівників, що також мають спільні риси. Так, форма *бл'із'охон'ко* 'дуже близько' (*подоїду я близ'ехонько, поклонюсь я низ'ехонько* [Харк.зб, с. 451]), має відповідник у російській мові *близехочко* 'дуже близько' [СРНГ: 3, с. 22]. Особливістю цих маніфестантів є демінутивні суфікси *-оньк- / -очк-*, які вказують на здрібніло-пестливу форму адвербів у обох мовах.

Помітною є група **однокореневих прислівників з однаковою семантикою, але різним способом творення.**

Локально вживаними в українських східнословобожанських говірках є лексеми *оби'ден'ки, оби'денком* 'одним днем (з'їздити, сходити)', 'протягом одного дня' [СУСГ, с. 145] (*і так 'нада з'їздит' шоб ви'рнуц': 'а оби'ден'ки / туд'а і на'зад* // (Полт.)), у суміжних російських говірках виявлено лексичні варіанти *обид'енно* 'на один день', 'протягом одного дня' [СРНГ: 22, с. 58], *завесьденно* 'протягом цілого дня' [СРНГ: 9, с. 308], *набыденку* 'в один день, за один день' [СРНГ: 19, с. 143], *наобыдень, наобыденку, наовыденку* 'на один день, в один день' [СРНГ: 20, с. 53]. Як бачимо, спільнокореневі репрезентанти утворені різними способами. Більшу кількість варіантів має цей прислівник у російських говірках, меншу – в українських. Вважаємо, що прислівник *оби'денки* є наслідком дисимілятивної зміни словосполучення *объ инь д'нь*, можливе виведення з *объ* і *д'нь*, що натрапляє на труднощі фонетичного характеру [5 IV, с. 131], до *овыденный*, пор. *выдень* 'будні, робочий день' [6 III, с. 111]. Адверби, *наобыдень, наобыденку, наовыденку* утворені за допомогою префікса *на-* від основ *объ* і *д'нь*.

Прислівники можуть позначати час безвідносно до точки його відрхування. Це прислівники, які відносять дію до певного часу в межах доби, при наявності / відсутності сонячного світла. Прислівнику *'ноч':у* 'уночі' [СУСГ, с. 143] відповідає в російських говірках утворення типу *ночи* 'ночю' [СРНГ: 21, с. 301], *ночью* 'у нічну пору' [РУС II, с. 156], *ночась* 'нічню' [СРНГ: 21, с. 296], *ночми* 'по ночам, ночами' [СРНГ: 21, с. 302], *ночми* 'по ночам, ночами' [СРНГ: 21, с. 302]. Для репрезентантів цього ряду характерні відмінності фонетичної будови слова, опозиція приголосних та голосних фонем (*/ч/ – /ч'/; /а/ – /Ø/*), а також відмінності у суфіксах (*-сь* замінено суфіксом *-ми*), (*а ў воїну так було / оце 'ноч':у*

при'ход'ат' і наклад'аіут' ўсе 'їест' / 'куруц'а іе / бе'рут' 'іай'а / н' ід'писуіут' на ўзайем це ў воїну // (Новоник.), *'ноч':у в 'ін с':ім'ойоу іде ў 'лози* // [УСГ, с. 87]).

Адверби *'п'ішки* 'власними ногами', *'п'ішадрала* 'пішки' [СУСГ, с. 165], *'п'ішаком, 'п'ішком, 'п'іш'кобусом, 'п'іша, 'п'єша* (й ми *'п'іш'ли 'п'ішки / до т'і'єіі 'п'іш'ч'анойі 'горки* // (Містки)), *напешу* 'пешком' [СРНГ: 20, с. 74], які функціонують у російських. Однокореневі маніфестанти у своєму фонетичному складі мають відмінні суфікси (*-ки / -ком / -а*). Оказіоналізми *'п'ішадрала, 'п'іш'кобусом* є засобом експресивізації усного мовлення, посилюють конотацію висловлення й передають своєрідність світосприйняття. Адверб *'п'ішадрала* утворений сполученням двох лексем *'п'іша + драпати*, для прислівника *'п'іш'кобусом*, ймовірно, похідними основами є *'п'ішки* і *автобус* (т. с. що 'автобусом', але все ж таки 'пішки' пересуватися).

Міждіалектні зв'язки активізують функціонування лексем, які формально близькі фонетичним складом. Так, прислівник *занд'ис* 'позавчора' [СУСГ, с. 82] має подібні значення, що й *завчерась, завчерася* 'позавчора' [СРНГ: 9, с. 346], *завчера* 'позавчора'; 'вчора' [СРНГ: 9, с. 346].

Лексема *добро'вол'но* репрезентована у східнословобожанських говірках семемою 'за власним бажанням', у суміжних російських говірках семема 'добровільно, за власною волею' виражена адвербом *доброволь* [СРНГ: 8, с. 75] (*ос'в'іта 'дес'ат' клас'іу / нач'д'лас'а в'і'на / і іа п'іш'ла на фронт добро'вол'но* // [УСГ, с. 155]). Відмінність маніфестантів у кінцевому форманті (*добро'вол'но – доброволь'-но*).

Невелику групу складають **прислівники, що мають спільну фонетичну структуру, але відмінну семантику в українських і російських говірках:** *за'видно* 'до заходу сонця', *'завидно* 'зздрісно' [УСГ] та *завидно* 'засвітло', 'образливо, досадно' [СРНГ: 9, с. 314, 315]; *б'езко'н'ечно* 'немає не початку ні кінця' (*с'к'іка о'т':енков і ўсе це 'каже'ц':а б'еско'н'еч'но* // (Староб.)) та *бесконечно* 'багато' [СРНГ: 2, с. 268]; *'н'ескол'ко* 'декілька' (*іе ў нас 'н'ескол'ко кол'хоз'іу / точ'н'іше бу'ли / шч'ас во'ни с'тали назі'вац':а по дру'гому* // [УСГ, с. 15]) та *несколько* 'трохи, трошки' [РУС II, с. 134]; *молча* 'мовчки' (*до об'ш'ч'е'жит'і'а ўс'і і'ї'де'мо 'молча/ ус'таўш'і* // (Староб.)) та *молча* 'просто' [СРНГ: 18, с. 248].

Отже, східнословобожанські говірки, які, як відомо, за походженням пов'язані із старожитніми говірками української мови, контактні із суміжними російськими говірками. Зважаючи на тривале співжиття українців і росіян на Східній Слобожанщині, наслідком міжмовних зв'язків є низка прислівників, що мають тотожні чи подібні значення й схожу структуру в обох мовах. Це сприяє поширенню гетерогенних за походженням варіантів, якими позначені говірки української мови. Так, адверби типу *'п'ішки, 'п'іш'ком, 'п'іша, 'п'єша* можуть легко взаємозамінюватися, вільно функціонувати в мовленні одного діалектоносія, не відрізняючись при цьому конотативними семами. Експресивізацію висловлення утворюють оказіоналізми, властиві усному мовленню.

СПИСОК ОБСТЕЖЕНИХ Н.П. УКРАЇНСЬКИХ СХІДНОСЛОБОЖАНСЬКИХ ГОВІРОК

Новоник. – с. Новониконорівка, Сватівський р-н, Луганська обл.; **Вівч.** – с. Вівчарево, Троїцький р-н, Луганська обл., **Шахов.** – с. Шахове, Троїцький р-н, Луганська обл., **Староб** – м. Старобільськ, Луганська обл., **Кузем.** – с. Куземівка, Сватівський р-н, Луганська обл., **Полт.** – с. Полтавське, Троїцький р-н, Луганська обл.

ДЖЕРЕЛА

РУС – Русско-украинский словарь: у 3 т. / за ред. С. И. Головащук. – Т. I. (А – М). – К.: Наукова думка, 1969. – 700 с.; Т. II. (Н – принять). – 1969. – 756 с.; Т. III. (про – Я). – 1969. – 727 с.;
СРНГ – Словарь русских народных говоров / сост. Ф. П. Филин. – М., 1965. (41 вып.);
СУСГ – Словник українських східнослобожанських говірок / К. Глуховцева, В. Леснова, І. Ніколаєнко, Т. Терновська, В. Ужченко. – Луганськ: ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2002. – 224 с.;
УСГ – Українські східнослобожанські говірки: сучасні діалектні тексти: навч. посіб. / упоряд.: К. Д. Глуховцева, В. В. Леснова, І. О. Ніколаєнко; за ред. К. Д. Глуховцевої. – Луганськ: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2011;
Харк. зб. – Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии: очерки по этнографии края / сост. В. В. Иванов. – Харьков, 1898. – Т.1. – 1012 с.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Вихватенко М.Т. Солодка С.С. Луганська діалектологічна школа / М.Т. Вихватенко, С.С. Солодка // Лінгвістика: зб. наук. пр. / Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ: [б. в.], 2010. – № 3 (21), Ч. I. – С. 16 – 23.
Vikhvatenko M.T., Solodka S.S. Lugansk dialectology school / M.T. Vikhvatenko, S.S. Solodka // Linguistics: this the collection of scientific works / Lohan. nation. University named after Taras Shevchenko. – Lugansk: [b. I.], 2010. - № 3 (21), P. I. - S. 16-23.
2. Глуховцева К.Д. Динаміка українських східнослобожанських говірок: монографія. / К.Д. Глуховцева – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 592 с.
Hlukhovtseva K.D. Dynamics of Ukrainian Eastern Slobozhanshchyna Dialects: monograph. / K.D. Hlukhovtseva – Lugansk: Alma mater, 2005. – 592 s.
3. Леснова В.В., Найрулін А.О. Історична граматики української мови: навч. посібн. для студ. спец. „Українська мова і література” ден. та заоч. форм навч. / В.В. Леснова, А.О. Найрулін; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2008. – 135 с.
Lesnova V.V., Najrulin A.O. Historical grammar of the Ukrainian language: textbook for stud. of the spec. „Ukrainian language and literature” on the day and correspondence forms of training / V.V. Lesnova, A.O. Najrulin; St. instit. „Lohan. nation. Univer. named after Taras Shevchenko”. – Lugansk, 2008. – 135 s.
4. Попов І.А. Наречія в руських народних говорах: дис... докт. філол. наук, спец.: 10.02.01 – російський язик / І.А. Попов. – Ленінград, 1983.
Popov I.A. Adverbs in Russian folk dialects: dis...doct. philology. Sciences, spec.: 10.02.01 – Russian language / I. A. Popov. – Leningrad, 1983.
5. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; редкол. О.С. Мельничук (голов. ред.) та ін. – К.: Наук. думка, 1983 – . – (Словники України). – Т. I (А – Г) / уклад. Р.В. Болдирев та ін. – 1983. – 633 с.; Т. II (Д – Копці) / уклад. Р.В. Болдирев та ін. – 1985. – 571 с.; Т. III (Кора – М) / уклад. Р.В. Болдирев та ін. – 1989. – 552 с.; Т. IV (Н – П) / уклад. Р.В. Болдирев та ін.; [ред. тому В.Т. Коломієць, В.Г. Склярєнко]. – 2003. – 656 с.; Т. V (P – T) / уклад. Р.В. Болдирев та ін. – 2006. – 704 с.
Etymological dictionary of the Ukrainian language: in 7 V. / AN URSS. Institute of linguistics named A. A. Potebni; editorial Board. O.S. Melnychuk (heads. amended) and others. - K.: Sciences. Dumka, 1983 -. - (Dictionaries Of Ukraine). - So I (A - G) / the way R. V. Boldurev and others. – 1983. – 633 s.; So. II (D - Kopci) / the way R. V. Boldurev and others. – 1985. – 571 s.; So-III (Kora - M) / the way R. V. Boldurev and others and others. - 1989. – 552 s.; So IV (N - P) / the way R.V. Boldurev and others and others. – 2003. - 656 s.; So V (P - T) / the way R.V. Boldurev and others and others. – 2006. – 704 s.
6. Этимологический словарь русского языка / под. ред. Н.М. Шанского. – Москва: Изд-во Московского ун-та. – Т. I, вып. 6 – 7. – 1975 – 1980.
Etymological dictionary of Russian language / editorial Board N. M. Shanskogo. – Moscow: Published by Moscow University. – So I, vol. 6 - 7. – 1975 - 1980.
7. Křížkova H. Adverbialne determinace s významem časovým a přičinným // Slavia. – 1967. – № 4. - S. 505 – 522.

Levenets O.Yu. Adverbs of Ukrainian East-Slobozhan and neibougring dialects in comparative aspect (Ukrainian-Russian Parallels)

Abstract. The article deals with the comparative analysis of the adverbial vocabulary of the Ukrainian East-Slobozhan dialects and dialects of the Russian language. It has been outlined correspondence in semantic parallels and variation in meaning, it has been found out differences on different structural language levels. General and specific dialect formations have been defined on the base of lexical, word-formation, semantic and accentual connections of the registered adverbs according to the thematic groups.

Keywords: *adverb, heterogeneous variants of adverbs, interference, locally used phenomenon.*

Левенец О.Ю. Наречия украинских восточнослобожанских и смежных русских говоров в сравнительном аспекте (украинско-российские параллели)

Аннотация. В статье проведен сопоставительный анализ наречной лексики украинских восточнослобожанских говоров и говоров русского языка. Очерчено соответствие семантических параллелей и вариативность в значениях, выяснено различия на разных структурных языковых уровнях. Определены общие и специфические диалектные образования в рамках тематических групп на основе лексических, словообразовательных, семантических и акцентуационных связей фиксированных адвербов.

Ключевые слова: *адверб, гетерогенные варианты наречий, интерференция, локально применяемые явления*